

แบบฟอร์มการสมัครรางวัลการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม
ประจำปี 2566
ประเภทร่วมใจแก้จน (Collaboration towards Poverty Eradication)

รางวัลที่มอบให้กับหน่วยงานของรัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน ที่มีผลงานหรือโครงการเป็นที่ประจักษ์ ซึ่งได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งสามารถเป็นต้นแบบเพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถนำไปปรับใช้ในการแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคมในการแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นสำคัญ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาในระดับต่อไป

คำชี้แจง

หน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัลฯ

ส่วนราชการระดับกรมหรือเทียบเท่า องค์การมหาชน รัฐวิสาหกิจ รัฐสภา ศาล องค์การอิสระตามรัฐธรรมนูญ สถาบันการศึกษา ส่วนราชการระดับจังหวัดอำเภอ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน กลุ่มวิสาหกิจชุมชน หน่วยงานภาคเอกชน และภาคประชาชน

เงื่อนไขของผลงานที่ส่งสมัคร

- กรุณาทำเครื่องหมาย ลงในช่องที่ตรงกับความจริงเกี่ยวกับผลงานที่นำเสนอ
- ดำเนินการมาแล้วอย่างน้อย 2 ปี
- แผนงาน/โครงการที่เสนอจะต้องดำเนินการเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนที่เกิดขึ้นภายในพื้นที่ซึ่งอาจเป็นระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ชุมชน หรือพื้นที่เฉพาะก็ได้
- การดำเนินงาน/กระบวนการของแผนงาน/โครงการในการแก้ไขปัญหาความยากจนมีการบูรณาการความร่วมมือร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและมีรูปแบบการแก้ไขปัญหาที่เกิดผลลัพธ์และผลกระทบอย่างเป็นรูปธรรม

ทั้งนี้ ผู้สมัครจะต้องจัดทำรายละเอียดข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงการขับเคลื่อนงานการแก้ไขปัญหาความยากจนแบบมีส่วนร่วมในพื้นที่เพื่อประกอบการพิจารณารางวัล “ร่วมใจแก้จน” ตามแบบฟอร์มที่กำหนด โดยคณะกรรมการจะพิจารณาจากรายละเอียดในเอกสารตามแบบฟอร์มที่กำหนดนี้เป็นหลักเท่านั้น

แบบฟอร์มการสมัครรางวัลฯ ประเภทร่วมใจแก่ใจ (Collaboration towards Poverty Eradication)

ข้อมูลของหน่วยงานที่สมัครขอรับรางวัล

- ชื่อผลงาน/โครงการ ...“บ้านสว่าง ทางไกล ร่วมใจ ไม่จน”
- หน่วยงานที่ส่งผลงานสถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- หน่วยงานที่รับผิดชอบผลงาน.....สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)
- พื้นที่ดำเนินการ.....โครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน
- ผู้ประสานงาน (อย่างน้อย 2 คน)
 - ชื่อ-นามสกุล นายมนัส ภูณนา
ตำแหน่ง นักวิชาการส่งเสริมและพัฒนา 4 หัวหน้าโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่จริม
หน่วยงาน สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง(องค์การมหาชน)
เบอร์ติดต่อ 095-1348930 e-mail manat5035020003kunna@gmail.com
 - ชื่อ-นามสกุล นายยงยุทธ สุยานะ
ตำแหน่ง เจ้าพนักงานป่าไม้อาวุโส หน่วยงาน หัวหน้าโครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อัน
เนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ 4 จังหวัดน่าน (พมพ.4)
เบอร์ติดต่อ 0817645154 e-mail ysuyana@gmail.com

หมายเหตุ

- กรณีที่หน่วยงานที่ส่งผลงานกับหน่วยงานเจ้าของบัญชีผู้ใช้งานผ่านระบบการสมัครออนไลน์ (Username) เป็นคนละหน่วยงาน ผู้ที่มีสิทธิรับรางวัลจะเป็นหน่วยงานที่ส่งผลงาน ไม่ใช่เจ้าของ Username
- เพื่อประโยชน์ในการติดต่อกลับ กรุณากรอกข้อมูลผู้ประสานงานให้ครบถ้วน
- ความยาวของผลงานทั้งเอกสาร (รวมภาคผนวก) ไม่เกิน 10 หน้า โดยนับหน้าแรกจากหน้ารายงานผลการดำเนินการร่วมใจแก่ใจ กรณีผลงานที่ส่งเอกสารเกิน 10 หน้า (รวมภาคผนวก) ผลงานนั้นจะไม่ได้รับการพิจารณาตรวจประเมินจากคณะกรรมการ
- ผู้สมัครจะต้องกรอกเนื้อหารายละเอียดเพื่อบรรยายโครงการที่ดำเนินการตามประเด็นคำถามที่กำหนด รวมไม่เกิน 10 หน้ากระดาษ A4 (รวมภาคผนวก) ให้ใช้อักษร TH SarabanPSK ขนาด 16 และเว้นระยะห่างระหว่างบรรทัด ขนาด 1 เท่า (Single Space) ทั้งนี้ ผู้สมัครสามารถแนบรูป ตาราง และแผนผังในภาคผนวก โดยคณะกรรมการจะพิจารณาจากรายละเอียดในเอกสารตามแบบฟอร์มที่กำหนดนี้เป็นหลักเท่านั้น
- ผลงานที่เคยได้รับรางวัลเลิศรัฐ สาขาการบริหารราชการแบบมีส่วนร่วม ประเภทร่วมใจแก่ใจ ในระดับดีเด่นแล้ว จะไม่ได้รับการพิจารณาตรวจประเมิน

(โปรดศึกษาเกณฑ์การพิจารณาประกอบการเขียนรายงาน)

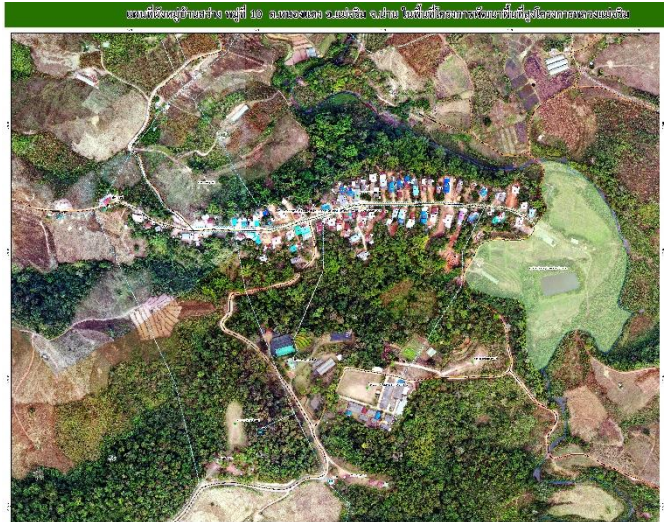
รายงานผลการดำเนินการร่วมใจแก่น

1. รายงานที่แสดงให้เห็นถึงปัจจัยนำเข้า และกระบวนการในการดำเนินงาน (Inputs and Process Indicators) 45

คะแนน

1.1 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีความเป็นมาอย่างไร มีแนวคิดในการวางแผนการดำเนินงาน การออกแบบกลไกการขับเคลื่อนแนวทางการดำเนินงานที่แก้ไขปัญหาความยากจน รูปแบบ และวิธีการใช้ทรัพยากรอย่างไร (5 คะแนน)

บ้านสว่างตั้งอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติดอยภูคา พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าเขาลาดชัน มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ด้านความมั่นคงบริเวณชายแดนไทย-ลาว ส่วนใหญ่ชาวบ้านเป็นชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ ซึ่งเป็นกลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยในอดีตเคยหนีเข้าป่าประมาณ 7-8 ปี เนื่องจากมีความขัดแย้งทางอุดมการณ์ เมื่อเหตุการณ์สงบลงรัฐบาลได้มีโครงการพาคนกลับบ้าน โดยกองทัพภาคที่ 3 และกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน ภาค 3 ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ (กปร.) ซึ่งได้เห็นชอบร่วมกันในการดำเนินการพัฒนาในลักษณะรูปแบบของ โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคง (พมพ.) โดยจัดสรรที่ดินบ้านสว่าง อ.แม่จริม จ.น่าน พื้นที่ 1,686 ไร่ สำหรับชาวลัวะกลุ่มนี้ 74 ครัวเรือน อยู่อาศัยและทำกินครัวเรือนละประมาณ 10 ไร่ ต่อมา ปี 2560 สวพส. ได้เข้าไปดำเนินงานในพื้นที่บ้านสว่าง ที่เป็นชนชาวเขาและผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยอาศัยอยู่ ยังมีสภาพที่ด้อยโอกาส มีระดับคุณภาพชีวิตที่ต่ำและขาดบริการพื้นฐานต่างๆ ปัญหาสำคัญเร่งด่วนของชาวบ้านที่ออกมาจากป่า คือ ความยากจน ไม่มีรายได้ ขาดความรู้ในการประกอบอาชีพสร้างรายได้ ขาดความมั่นคงทางอาหาร ไม่ไว้วางใจและไม่เชื่อมั่นหน่วยงานภาครัฐ ไม่เปิดรับโลกภายนอก ขาดโอกาสในการได้รับความช่วยเหลือและบริการพื้นฐานจากภาครัฐ เมื่อไม่มีรายได้จึงต้องปลูกข้าวไร่ไว้บริโภคแต่ยังไม่พอเพียงพอต่อการบริโภคและไม่มีอาชีพเป็นหลักแหล่ง ต่อมาชาวบ้านหาช่องทางการประกอบชีพอื่นด้วยการปลูกข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ โดยมีรายได้เฉลี่ยสุทธิ 30,000 บาท/ครัวเรือน/ปี ไม่เพียงพอต่อการดำรงชีพ รวมถึงมีพ่อค้าคนกลางรับซื้อผลผลิตถูกตรึงราคาด้วยเหตุผลที่เส้นทางคมนาคมเข้าออกหมู่บ้านยากลำบาก มีหนี้สินมากขึ้นจากการกู้เงินซื้อปุ๋ยและสารเคมี ทำให้ต้นทุนการเกษตรเพิ่มขึ้น ชาวบ้านบางส่วนต้องออกไปทำงานทำนอกพื้นที่ และเมื่อรวมรายได้อื่นๆ มีรายได้เฉลี่ยสุทธิเพียง 44,472.49 บาท/ปี/คน (ข้อมูลตามเกณฑ์ จปฐ.,2558) มีสถิติคนจนพุ่งเป้า ในตำบลหนองแดง อำเภอแม่จริม จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 4.77% (ข้อมูลTPMAP,2561) โดย สวพส. เข้าไปดำเนินงานตามภารกิจและพื้นที่เป้าหมายตามแผนปฏิบัติการโครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแบบโครงการหลวงเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง มีการดำเนินงาน 4 ระยะ ตั้งแต่ระยะที่ 1 ปี พ.ศ. 2550-2552 ระยะที่ 2 พ.ศ. 2553-2555 ระยะที่ 3 พ.ศ. 2553-2559 และระยะที่ 4 (ปัจจุบัน) พ.ศ. 2560-2565 มีวัตถุประสงค์หลักในการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงไปสู่ชุมชนบนพื้นที่สูงที่กั้นดงและห่างไกล ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและแนวทางโครงการหลวงมาประยุกต์ใช้ โดยมีเป้าหมายมุ่งความยากจน ลดความเหลื่อมล้ำ พัฒนาด้านคุณภาพชีวิต และพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อให้เกษตรกรสามารถดำรงชีวิต

ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด โดยเฉพาะดิน น้ำ และป่า โดยการเสริมสร้างอาชีพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ใช้พื้นที่น้อย ได้ผลตอบแทนสูง บนฐานความรู้ที่สอดคล้องกับสภาพภูมิสังคม เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสังคมและชุมชนให้มีภูมิคุ้มกันและสามารถพึ่งพาตนเองได้ รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ภายใต้การบูรณาการการดำเนินงานร่วมกันของทุกภาคส่วน มีการเสริมสร้างกลไกการพัฒนา เพื่อให้เกิดความยั่งยืนภายใต้กลไกคณะทำงานโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ที่มีคณะทำงานระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับหน่วยงานส่วนกลางประกอบด้วยคณะทำงานจากหน่วยงานร่วมบูรณาการ เพื่อร่วมกันวางแผนการดำเนินงานและการออกแบบแนวทางการขับเคลื่อนการพัฒนา ที่สอดคล้องและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เกิดการเชื่อมโยงแบ่งปันการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ประหยัด เกิดประโยชน์สูงสุด บูรณาการทรัพยากรในการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานบูรณาการทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชน ได้แก่ สวพส. จัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน ถ่ายทอดองค์ความรู้ เจ้าหน้าที่ติดตามให้คำแนะนำประสานงานร่วมกับหน่วยงานบูรณาการในพื้นที่ ส่งเสริมอาชีพทางเลือก ส่งเสริมกิจกรรมด้านสังคม สิ่งแวดล้อมในพื้นที่ **โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ 4 จังหวัดน่าน (พมพ.4)** ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเสริมที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตของชุมชน มีเจ้าหน้าที่ประจำพื้นที่ และมีเครื่องมือเครื่องจักรอำนวยความสะดวกให้แก่เกษตรกร เช่น รถไถพรวน รถบรรทุก รถแทรกเตอร์ อาคารสำนักงาน และศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพัฒนาผลผลิตการเกษตรมูลค่ามากในพื้นที่น้อย ป้องกันไม่ให้นักบวชบุกรุกทำลายป่า และปรับเปลี่ยนมาเป็นชุมชนที่มีส่วนร่วมอนุรักษ์ป่าธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้เกิดความสมดุลอย่างยั่งยืน **ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านสว่าง (ศคช.)** จัดการศึกษาอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ให้กับคนในชุมชนได้รับการบริการขั้นพื้นฐานในด้านการศึกษา ให้ประชาชนอ่านออกเขียนได้ มีความรู้ในการประกอบอาชีพเสริมมากขึ้น มีครู ศคช.อยู่ประจำพื้นที่จำนวน 2 คน ช่วยในการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงไปยังชุมชนบนพื้นที่สูงที่ห่างไกล ทุกกันดาร เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต ภายใต้โครงการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแบบโครงการหลวงเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง ของ สวพส. ซึ่งเจ้าหน้าที่ของ สวพส. จากโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่คจริม เข้ามาให้องค์ความรู้และคำปรึกษาแนะนำแก่เจ้าหน้าที่ของหน่วยงานในพื้นที่ ตลอดจนสนับสนุนปัจจัยการผลิตให้แก่เกษตรกร ดูแล ติดตามให้องค์ความรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถขยายองค์ความรู้แก่เกษตรกรคนอื่น ๆ

1.2 หน่วยงานผู้ส่งผลงานมีบทบาทในการขับเคลื่อนการดำเนินผลงานหรือโครงการอย่างไร (10 คะแนน)

• บทบาทของผู้ประสานงาน (Collaborator)

สวพส. มีเจ้าหน้าที่โครงการฯ ทำหน้าที่เป็นผู้ประสานระหว่างชาวบ้านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ประสานขอความร่วมมือจากหน่วยงานบูรณาการในการจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ประสบการณ์มาให้ความรู้หรืออบรมเทคนิคการปลูกและดูแลไม้ผลชนิดต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกเพื่อสร้างรายได้ระยะยาว เช่น มะม่วง อโวคาโด เสาวรส และมะคาเดเมีย เป็นต้น โดยต้องอาศัยเทคนิคความรู้เฉพาะด้านในการปลูกและดูแลเป็นพิเศษ เพื่อให้ได้ผลผลิตที่ตรงตามมาตรฐานและความต้องการของตลาด ตลอดจนการเน้นการพัฒนามาตรฐานอาหารปลอดภัยให้ได้รับรองมาตรฐานผลผลิต หากเกษตรกรในพื้นที่ประสบปัญหาโรคแมลง สามารถปรึกษาเจ้าหน้าที่โครงการซึ่งประจำอยู่ในพื้นที่ เพื่อแก้ไขหรือประสานขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือผู้มีความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้าน

- **บทบาทของผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator)**

สวพส. มีบทบาทสำคัญเป็นหน่วยงานกลางในการเชื่อมโยงระหว่างหน่วยงานในพื้นที่และชุมชน จากการจัดเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานต่าง ๆ อย่างเป็นระบบโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เช่น องค์กรความรู้ที่เหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ ข้อมูลรายแปลง เป็นต้น ให้แก่เกษตรกร ชุมชน และหน่วยงานร่วมบูรณาการสามารถเข้าถึงข้อมูลและเข้าใจกระบวนการทำงาน เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจวางแผนพัฒนาชุมชนร่วมกัน บริหารจัดการและอำนวยความสะดวกในการศึกษาดูงานในพื้นที่ต้นแบบแม่จริมของเกษตรกรในชุมชน และพูดคุยแลกเปลี่ยน ร่วมกันถอดบทเรียนจากการศึกษาดูงาน ก่อนการตัดสินใจลงมือปฏิบัติ

- **บทบาทในฐานะผู้นำ (Leader)**

สวพส. ทำหน้าที่เสมือนเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนชุมชนสู่การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงให้ชุมชนหลุดพ้นความยากจน และอยู่ดีมีสุข โดยเป็นหน่วยงานหลักที่สำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานร่วมกับหน่วยงานบูรณาการหรือเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาตามความต้องการของชุมชน การให้ความรู้และวิทยากรที่ทันสมัยและเหมาะสมกับบริบทในพื้นที่ รวมทั้งข้อมูลสถานการณ์ที่เป็นปัจจุบันแก่เกษตรกร อาทิ พืชทางเลือกที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่และความต้องการของตลาด เช่น อโวคาโด เสาวรสหวาน และพืชผักกระยะสั้น เป็นต้น เพื่อให้เกษตรกรมีการผลิตพืชที่หลากหลาย สามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปี ภายใต้ระบบการผลิตพืชอาหารปลอดภัย (GAP) และอินทรีย์ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นที่ต้องการสูงของตลาดในปัจจุบัน รวมถึงเป็นการลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการใช้ปุ๋ยและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งเป็นปัญหาหลักที่ทำให้เกษตรกรประสบกับภาวะยากจนซ้ำซาก ตลอดจนการสร้างความเข้าใจในการใช้สารเคมีให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ และการรวมกลุ่มเพื่อเชื่อมโยงช่องทางตลาดและการบริหารจัดการกลุ่มร่วมกับพื้นที่ต้นแบบโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงแม่จริม

- **ผู้เปลี่ยนกระบวนทัศน์ของชุมชน (Paradigm Shift Change Agent)**

สวพส. มุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและดำเนินงานพัฒนาทุกขั้นตอนบนพื้นฐานขององค์กรความรู้ที่เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพภูมิสังคมของพื้นที่ โดยยึดชุมชนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา ซึ่งให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้องค์ความรู้แก่เกษตรกรเพื่อสร้างอาชีพและรายได้ส่งเสริมให้มีวางแผนการทำงานอย่างเป็นระบบและการรวมกลุ่ม เพื่อการพัฒนาและแก้ไขปัญหาาร่วมกัน ส่งเสริมการจัดทำแผนชุมชนโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน กับหน่วยงานและทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ไขปัญหาที่แท้จริงและพัฒนาอย่างสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ปรับเปลี่ยนทัศนคติและมุมมองใหม่ๆ ให้แก่ชุมชน โดยการพัฒนาศักยภาพเกษตรกรผู้นำที่ได้รับความเชื่อถือและยอมรับจากคนในชุมชน เพื่อเป็นแบบอย่างให้แก่เกษตรกรอื่น ๆ ที่ยังไม่มีความมั่นใจในความรู้และกระบวนการใหม่ ๆ มุ่งเน้นให้เกษตรกรมีรายได้จากการส่งเสริมพืชทางเลือกที่ก่อให้เกิดรายได้ต่อเนื่อง ถ่ายทอดองค์ความรู้เรื่องมาตรฐานเกษตรปลอดภัย (GAP) และเกษตรอินทรีย์ และปรับเปลี่ยนแนวคิดของเกษตรกรให้ตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยในสุขภาพทั้งตัวเกษตรกรเองและผู้บริโภค ตลอดจนการพัฒนากระบวนการถ่ายทอดความรู้ทางกลุ่ม LINE โดยมีเจ้าหน้าที่โครงการ พมพ.4 ครู ศศช. และเกษตรกรผู้นำที่อยู่ในพื้นที่ ช่วยในการกำกับติดตามงานอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชน ซึ่งเป็นการปรับเปลี่ยนแนวคิดของเกษตรกรให้เห็นความสำคัญของการรวมกลุ่ม เพื่อรวบรวมผลผลิต สร้างอำนาจการต่อรองราคา และเพิ่มช่องทางการตลาด การปรับเปลี่ยนจากการทำเกษตรแบบดั้งเดิมเป็นจัดทำโรงเรือนปลูกพืชเพื่อประโยชน์ในการใช้ที่ดินอย่าง

มีประสิทธิภาพตามหลักการ “ทำน้อยได้มาก” สามารถสร้างรายได้อย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนการสร้างความตระหนักรู้และห่วงแหนทรัพยากรธรรมชาติ และถ่ายทอดองค์ความรู้ในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ให้แก่ชุมชน รวมทั้งร่วมกันทำกิจกรรมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ โดยสนับสนุนการทำแนวกันไฟและการทำฝาย

1.3 หน่วยงานมีบทบาทในการทำงานร่วมกับภาคส่วนต่าง ๆ โดยเฉพาะภาคประชาชน และมีกระบวนการที่ทำให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมตามระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน (IAP 2) ใน 4 ระดับแรก ในการดำเนินการแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างไร (10 คะแนน)

สวพส. ดำเนินงานพัฒนาในพื้นที่บ้านสว่าง ร่วมบูรณาการกับหน่วยงานในพื้นที่ โดยเริ่มจากการให้ข้อมูลข่าวสาร (Inform) เกี่ยวกับหน่วยงาน ภารกิจและเป้าหมายของการเข้ามาทำงานในพื้นที่กับชาวบ้าน เพื่อให้ชาวบ้านเกิดความมั่นใจต่อเจ้าหน้าที่และหน่วยงาน รวมทั้งให้ข้อมูลเกี่ยวกับภาพรวมการผลิตพืชและการตลาดในปัจจุบัน เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงสถานการณ์ ให้ความรู้ความเข้าใจเบื้องต้นแก่ชาวบ้านเกี่ยวกับผลกระทบในระยะยาวจากวิธีการปลูกพืชดั้งเดิม สวพส. ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้ชาวบ้านแสดงความคิดเห็นและร่วมให้คำปรึกษา (consult) ทั้งจากการเข้าไปพูดคุยกับผู้นำชุมชน และจัดเวทีประชาคมร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ชาวบ้านนำเสนอข้อมูลของชุมชน ปัญหาและความต้องการที่แท้จริง รวมทั้งข้อเท็จจริงต่าง ๆ ของชุมชนทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความเชื่อ และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อกระตุ้นให้ชาวบ้านตระหนักถึงคุณค่าของชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในชุมชน รู้สึกถึงความเป็นเจ้าของร่วมกันและเกิดความห่วงแหน ซึ่งส่งผลให้เกิดจิตสำนึกและความต้องการเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้อง (involve) ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลทุกด้านและใช้องค์ความรู้ร่วมตัดสินใจวางแผนการพัฒนาอาชีพ เพื่อแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของชุมชน จัดทำเป็นแผนชุมชนเพื่อเป็นกรอบในการขับเคลื่อนงานพัฒนาร่วมกันของหน่วยงานและชุมชน โดยมีเป้าหมายร่วมกัน สอดคล้อง เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และเกิดความร่วมมือ (collaborate) ระหว่างหน่วยงานของรัฐทุกภาคส่วน เช่น โครงการพัฒนาเพื่อความมั่นคงพื้นที่ลุ่มน้ำน่าน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พื้นที่ที่ 4 จังหวัดน่าน (พมพ.4) ศูนย์การเรียนรู้ชุมชนชาวไทยภูเขา “แม่ฟ้าหลวง” บ้านสว่าง (ศศช.) ที่มีบทบาทหลักร่วมกับ สวพส. รวมถึงหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามาสนับสนุนด้านอื่นๆ เช่น กรมการข้าว กรมพัฒนาชุมชน กรมส่งเสริมการเกษตร กรมพัฒนาที่ดิน กรมปศุสัตว์ กรมชลประทาน กรมป่าไม้ กรมอุทยาน องค์การบริหารส่วนตำบล รวมถึงภาคประชาชนและเอกชนในด้านเกษตรกรรม การศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม เช่น คณะกรรมการจัดสรรน้ำของหมู่บ้าน ปศุสัตว์อาสา และการเฝ้าระวังไฟป่า โดยการส่งเสริมและสร้างแรงจูงใจ เพื่อกระตุ้นให้ชุมชนและหน่วยงานทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาคน ชุมชน และสิ่งแวดล้อม ในการปรับเปลี่ยนวิถีการประกอบอาชีพแบบดั้งเดิมที่สร้างความเสื่อมโทรมให้แก่ทรัพยากรธรรมชาติ มาเป็นการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างรายได้ที่เพียงพอ โดยไม่รุกรานทรัพยากรธรรมชาติ ให้คนสามารถอยู่กับป่าได้อย่างเกื้อกูลและพึ่งพาอาศัยกัน เกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนสำคัญในการรักษาทรัพยากรธรรมชาติและป่าไม้ของประเทศไว้ให้ลูกหลานสืบต่อไป

1.4 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีกลไกและรูปแบบการสร้างเครือข่ายที่มีประสิทธิภาพ ตลอดจนมีการบูรณาการการทำงานร่วมกับเครือข่ายและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องอย่างไร (10 คะแนน)

การขับเคลื่อนการพัฒนาและกระบวนการมีส่วนร่วมของหน่วยงานต่าง ๆ ที่เข้าร่วมปฏิบัติงานในพื้นที่ให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของแผนการดำเนินงาน อาศัยกลไกการขับเคลื่อนการดำเนินงานทั้งในระดับส่วนกลาง ระดับจังหวัด และระดับพื้นที่ ได้แก่ 1) คณะกรรมการประสานงานและสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) มีนายกรัฐมนตรียเป็นประธานกรรมการ มีอำนาจหน้าที่ พิจารณาและกำหนดนโยบาย แนวทางการดำเนินงาน

ของหน่วยงานของรัฐ รวมถึงพิจารณาและกำหนดแผนงานโครงการ และกิจกรรม ให้สอดคล้องกับข้อเสนอแนะของ
มูลนิธิโครงการหลวง เพื่อให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ 2) คณะทำงานระดับจังหวัด ประกอบด้วย
ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน มีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นคณะทำงาน
เพื่อให้เกิดการประสานงานการดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรมติดตามประเมินผลเพื่อแก้ไขและปรับปรุงแนว
ทางการดำเนินงาน 3) คณะทำงานระดับอำเภอ ประกอบด้วยนายอำเภอเป็นประธาน มีผู้แทนหน่วยงานภาครัฐใน
ระดับอำเภอ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดับตำบล และผู้แทนในระดับหมู่บ้านเป็นคณะทำงาน ทำหน้าที่สนับสนุนและ
ร่วมดำเนินงานในระดับพื้นที่ โดย สวพส. เป็นเลขาคณะทำงาน มีการกำหนดเป้าหมายตัวชี้วัดสำหรับการติดตาม
ผลสัมฤทธิ์จากการบูรณาการทำงานได้แก่ **ด้านเศรษฐกิจ** คริวเรือนเป้าหมายได้รับการถ่ายทอดองค์ความรู้บน
พื้นฐานองค์ความรู้โครงการหลวงและส่งเสริมอาชีพเพื่อความมั่นคงทางอาหารหรือมีรายได้ที่พอเพียงต่อการ
ดำรงชีวิต ร้อยละ 70 ของครัวเรือนเป้าหมายและสูงกว่าเส้นความยากจนบนพื้นที่สูง **ด้านสังคม** ชุมชนมีความ
เข้มแข็งโดยกระบวนการกลุ่มเพื่อพึ่งพาตนเอง 1 กลุ่ม **ด้านสิ่งแวดล้อม** ชุมชนเป้าหมายมีการจัดทำแผนการใช้
ประโยชน์ที่ดิน รวมทั้งมีกระบวนการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนและ
หน่วยงานอย่างเข้มแข็งไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ของชุมชนเป้าหมาย **ด้านการบริหารจัดการ** ชุมชนมีแผนยกระดับการ
พัฒนาและสามารถพัฒนาสู่ชุมชนอยู่ดีมีสุขตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รวมถึงมีการสร้างเครือข่ายการ
ดำเนินงานร่วมกับชุมชนโดยสร้างแกนนำเกษตรกรหรือเกษตรกรผู้นำ(Smart Farmer) เพื่อเป็นเกษตรกรตัวอย่าง
และเป็นวิทยากรเผยแพร่องค์ความรู้ให้แก่เกษตรกรและชาวบ้านภายในชุมชนรายอื่นที่สนใจ โดยนำข้อเสนอข้อมูล
ผลการดำเนินงาน ปัญหาอุปสรรค เพื่อหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน

**1.5 การดำเนินผลงานหรือโครงการมีกระบวนการทำงานที่มีประสิทธิภาพ มีกลไกการติดตาม ประเมินผล
ที่นำไปสู่การขับเคลื่อนงาน และมีความริเริ่มสร้างสรรค์อย่างไร (10 คะแนน)**

สวพส. ดำเนินงานพัฒนาบ้านสว่าง ใน
รูปแบบพื้นที่เยี่ยมชม (T&V System) โดยไม่มี
เจ้าหน้าที่ของ สวพส. ประจำในพื้นที่ การดำเนินงาน
อยู่ในการดูแลและขับเคลื่อนของโครงการพัฒนาพื้นที่
สูงแบบโครงการหลวงแม่จริม อ.แม่จริม จ.น่าน ซึ่งมี
ระยะทางห่างจากบ้านสว่าง 97 กิโลเมตร เพื่อให้การ
ดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาในพื้นที่เป็นไปตามแผน
ชุมชนอย่างเรียบร้อยและตรงตามวัตถุประสงค์ สวพส.
อาศัยกลไกการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานที่มีภารกิจ
ในการพัฒนาพื้นที่ มีสำนักงาน/ศูนย์และเจ้าหน้าที่

ประจำอยู่ในพื้นที่ โดยมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ในพื้นที่ได้
ทันท่วงที เช่น กลุ่มเกษตรกรประสบปัญหาด้านโรคระบาดในพืช หรือสัตว์ สามารถถ่ายรูปและส่งข้อมูลให้แก่
เจ้าหน้าที่ทางกลุ่ม LINE ได้ตลอดเวลา หรือเก็บตัวอย่างที่พบเจอปัญหาโรคระบาด ซึ่งโครงการฯ แม่จริม จะ
ประสานงานกับนักวิชาการจากส่วนกลางและจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น อารักขาพืชจากโครงการหลวง กรม
วิชาการเกษตร หรือกรมปศุสัตว์ เข้าไปให้ความรู้ อบรม การปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์ คำแนะนำในการแก้ไขปัญหา

ตลอดจนแนะนำการใช้สารชีวภัณฑ์ชนิดต่าง ๆ ให้แก่เกษตรกร เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดโรค และแมลงตลอดจน เพื่อความปลอดภัยแก่เกษตรกร และผู้บริโภค

สวพส. ในฐานะหน่วยงานประสานงานและสนับสนุนการปฏิบัติงานในพื้นที่ ทำหน้าที่ในการติดตามกำกับ และประเมินผลการดำเนินงานตามแผนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ 1) ติดตาม รวบรวม และสรุปผลการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานในพื้นที่ตามแผนปฏิบัติการโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวงประจำปี เพื่อติดตามงบประมาณที่ได้รับ ผลการดำเนินงาน และการใช้จ่ายงบประมาณ รายงานต่อคณะกรรมการประสานงาน และสนับสนุนงานโครงการหลวง (กปส.) 2) ประเมินแผนปฏิบัติการเมื่อถึงระยะกึ่งกลางแผนโครงการ เพื่อสรุปผลการปฏิบัติงานและสรุปบทเรียนสำหรับนำไปปรับใช้ในการดำเนินงาน และเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงานโครงการ เสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของการดำเนินงาน เพื่อให้เกษตรกรได้รับรายได้อย่างต่อเนื่อง และยั่งยืน รวมถึงประเมินความสำเร็จและความคุ้มค่าของการดำเนินโครงการ 3) จัดทำแผนที่ผลลัพธ์ (Outcome Mapping) ในการตั้งเป้าหมายการดำเนินงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อปรับปรุงการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน รวมทั้งถอดบทเรียนการดำเนินงานร่วมกันในแต่ละระยะ

2. รายงานที่แสดงให้เห็นถึงผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ (Output, Outcome, and Impact Indicators) ที่ได้รับการดำเนินการ 55 คะแนน

2.1 ผลงานหรือโครงการมีผลผลิตที่เป็นผลการแก้ปัญหาความยากจนในมิติด้านการเงินอย่างไร โดยเปรียบเทียบข้อมูลเชิงตัวเลขหรือเชิงปริมาณระหว่างก่อนและหลังดำเนินโครงการ (15 คะแนน)

ช่วงแรกของผลการดำเนินงานถ่ายทอดองค์ความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน พ.ศ. 2560-2562 เน้นการนำองค์ความรู้โครงการหลวงเข้ามาช่วยลดพื้นที่การปลูกข้าวโพด ลดการใช้สารเคมีเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร โดยการส่งเสริมการปลูกพืชที่สร้างรายได้ในระยะสั้น ได้แก่ เสาวรสหวานและเคพกู๊ดเบอร์รี่ ช่วงเริ่มต้นเน้นผู้นำชุมชนและแกนนำหลักของหมู่บ้าน จำนวน 20 คน 20 แปลง ที่เปิดใจยอมรับองค์ความรู้ใหม่และลงมือทำจริง มีรายได้เฉลี่ยสุทธิ 664,428 บาท/ปี จะเห็นว่าในระยะแรกเกษตรกรมีรายได้จากการส่งเสริมเฉลี่ยสุทธิเพิ่มขึ้น 33,221 บาท/ปี/คน หรือคิดเป็นร้อยละ 74 ต่อมาเมื่อเกษตรกรคนอื่นเห็นความสำเร็จของเกษตรกรตัวอย่าง จึงทยอยเข้าร่วมมากขึ้น ช่วงต่อมา พ.ศ. 2562-2565 สวพส. ดำเนินงานโดยเน้นเรื่องความยั่งยืนโดย “การทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อยู่กับที่เพื่อความยั่งยืนในการทำเกษตร” จำนวน 31 คน ประกอบด้วยส่งเสริมการปลูกพืชผักในโรงเรือน เกษตรกรเข้าร่วมโครงการเพิ่มขึ้น จำนวน 15 คน 31 โรงเรือน ให้เป็นรายได้ระยะสั้นและปลูกได้ตลอดทั้งปี และส่งเสริมปลูกไม้ผล ได้แก่ อโวคาโด มะม่วง มังคุด ลองกอง ส้มโอ เงาะ มะนาว ฯลฯ เพื่อสร้างรายได้ระยะยาวและสร้างพื้นที่สีเขียว ส่งเสริมการขุดนาขั้นบันไดเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวต่อไร่ให้สูงขึ้น เพื่อลดพื้นที่การปลูกข้าวไร่และสร้างความมั่นคงด้านอาหารให้แก่ครัวเรือนเกษตรกร จำนวน 16 คน 16 ไร่ ตลอดจนส่งเสริมการรวมกลุ่มของเกษตรกรเพื่อให้มีตลาดที่แน่นอน โดยสมัครเป็นสมาชิกของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนผักปลอดภัยแม่จริม เพื่อจำหน่ายผลผลิตผ่านกลุ่ม ได้รับถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านตลาด มาตรฐานการผลิตได้รับรองมาตรฐาน GAP และอินทรีย์ โดยในปี 2565 มีรายได้เฉลี่ยสุทธิ 1,388,569 บาท/ปี เกษตรกรมีรายได้จากการส่งเสริมเฉลี่ยสุทธิเพิ่มขึ้น 44,792.55 บาท/ปี/คน หรือคิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อเทียบเส้นความยากจนบนพื้นที่สูง 78,000 บาท/ปี/ครัวเรือน เกษตรกรมีรายได้รวมเฉลี่ยสุทธิ 89,265 บาท/ปี/ครัวเรือน สูงกว่าเส้นความยากจนบนพื้นที่สูง 11,265 บาท/ปี/ครัวเรือน

2.2 ผลงานหรือโครงการมีผลลัพธ์ที่เป็นผลการแก้ปัญหาความยากจนในมิติอื่นที่ไม่ใช่การเงินอย่างไร เมื่อพิจารณาผลที่เกิดขึ้นต่อเนื่องจากผลผลิตในมิติด้านการเงิน และการเข้าถึงปัจจัย 4 โดยเปรียบเทียบกับ ปีที่ยังไม่มีการดำเนินโครงการ (20 คะแนน)

1. ศักยภาพผู้นำชุมชน ให้มีความรู้ ทักษะในการจัดทำแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาของชุมชน จำนวน 15 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 100 รวมถึงขยายการพัฒนาสู่ชุมชนอื่นได้อย่างเป็นระบบ มีแหล่งเรียนรู้องค์ความรู้ โครงการหลวงเพื่อพัฒนาพื้นที่สูงในพื้นที่ ที่สามารถขยายการพัฒนาสู่ชุมชนใกล้เคียงได้โดยเครือข่ายการเรียนรู้ หรือผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ นำไปพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ได้
2. การศึกษา นำองค์ความรู้ในเรื่องการพัฒนาด้านอาชีพ การอนุรักษ์ฟื้นฟู และวางแผนทรัพยากรธรรมชาติ เข้าไปเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) มีประชาชนเข้าร่วมกิจกรรมตามแผนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าว จำนวน 39 คน เพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 100 รวมถึงอบรมผ่านการเรียนการสอนร่วมกับโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เพื่อปลูกฝังให้เยาวชนมีทัศนคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกรรม มีความภาคภูมิใจในการทำเกษตร สามารถเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ได้
3. การพึ่งพาตนเองได้ เกษตรกรมีการรวมกลุ่มบริหารจัดการกลุ่มได้ด้วยตนเอง จัดตั้งและเป็นสมาชิกในกลุ่ม วิสาหกิจชุมชนผักปลอดภัยแม่ จรรย์ 1 กลุ่ม สมาชิกจำนวน 31 ราย เพิ่มขึ้นร้อยละ 100 มีเงินทุนหมุนเวียนรวม 1,200,000 บาท สร้างความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้ให้แก่เกษตรกร สามารถยกระดับผลผลิตให้ตรงตามมาตรฐานและความต้องการของตลาด พัฒนาช่องทางการตลาดผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ต ทำให้กลุ่มเกษตรกรในพื้นที่สามารถติดต่อตลาดได้โดยตรง
4. ลดความเหลื่อมล้ำด้วยการเข้าถึงการบริการของรัฐ โดยเฉพาะเส้นทางคมนาคมที่เดินทางได้สะดวกขึ้น ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่เข้าถึงบริการภาครัฐได้เร็วขึ้น ทั้งในด้านการประกอบอาชีพ ไฟฟ้า น้ำที่เพียงพอต่อการอุปโภค บริโภคและการเกษตร ด้านสาธารณสุข เช่น เวลาในการเดินทางไปโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่ใกล้เคียงเร็วขึ้น 20 นาที จากเดิมที่ต้องใช้เวลาเดินทาง 2-3 ชั่วโมง เป็นต้น และทำให้เด็กและเยาวชนสามารถเข้ารับการศึกษาขั้นพื้นฐานในเมืองไปสะดวกมากขึ้น
5. การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน โดยระบบเกษตรประณีตและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมตามแนวทางโครงการหลวง ในรูปแบบของการผลิตในภาคเกษตรที่ยั่งยืน สามารถสร้างรายได้สูงโดยใช้พื้นที่น้อย ลดการใช้สารเคมี ส่งผลให้เกษตรกรลดต้นทุนการผลิตได้ไม่น้อยกว่า 40 % มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าต่อปัจจัย คำว่าเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเป็นการพัฒนาที่ยั่งยืน
6. ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม จากการส่งเสริมการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมการปลูกพืชผักในโรงเรือนระบบ GAP และอินทรีย์ ชุมชนมีส่วนร่วมในการนำแผนที่ดินรายแปลงของเกษตรกร ไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมอาชีพและการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากร เกิดพื้นที่ป่าเพิ่มมากขึ้นปัจจุบันพื้นที่ป่าได้รับการฟื้นฟูแล้ว 5,801 ไร่ ปลูกไม้ในระบบวนเกษตร ปรับระบบการเกษตรนาร่องเพื่อเป็นแปลงตัวอย่าง 17 แปลง 17 ราย ดำเนินการสร้างฝายชะลอน้ำ 18 จุด แนวกันไฟ 25 กิโลเมตร ทำปุ๋ยหมัก 10 ตัน ชุมชนเกิดความรักความหวงแหนป่า เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์เพิ่มมากขึ้น ลดปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า และลดปัญหาหมอกควันจากการเผาในพื้นที่ เป็นผลให้จุดความร้อน (Hotspot) ในพื้นที่ลดลง จากเดิมในปี 2558 เกิดจุดความร้อน 139 จุด ลดลงเหลือ 38 ในปี 2565

7. ความอยู่ดีกินดี จากพืชพันธุ์ที่ปลูกและอาหารที่บริโภค ลดการเจ็บป่วย คนในชุมชนที่เคยออกไปทำงานนอกพื้นที่กลับมาเนื่องจากมีอาชีพที่มั่นคงในชุมชน ครอบครัวได้อยู่ร่วมกันพร้อมหน้า มีรูปแบบการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมปลอดภัยทั้งผู้ผลิต ผู้บริโภค และทรัพยากรธรรมชาติ

2.3 ผลงานหรือโครงการมีผลกระทบที่เป็นผลการแก้ไขความยากจนได้จริงในลักษณะที่ตอบโจทย์ความเหมาะสมกับพื้นที่ ความต้องการของประชาชนและชุมชน ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในระดับปัจเจกบุคคล และชุมชน อย่างไร (5 คะแนน)

จากการทำนารูปแบบพื้นที่เยี่ยมเยียนบ้านสว่าง โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ของ สวพส. ประจำในพื้นที่ สวพส. ทำงานร่วมกับหน่วยงานอื่นที่มีเจ้าหน้าที่อยู่ประจำในพื้นที่ โดยใช้แผนชุมชนเป็นเครื่องมือในการดำเนินงานร่วมกัน ตามภารกิจและเป้าหมายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน จัดสรรงบประมาณในการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้ประสบความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาความยากจนได้จริง โดยกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้โครงการหลวงให้แก่บุคลากรหน่วยงานในพื้นที่ ไปพร้อมกับเกษตรกรผู้นำ ใช้ความรู้แก้ปัญหา ตามความเหมาะสมของพื้นที่และความต้องการของชุมชน ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ของชุมชน ในการให้ความร่วมมือพัฒนาตนเองและชุมชน **ด้านเศรษฐกิจ** ทำให้ชาวบ้านบ้านสว่าง ชาวไทยภูเขาเผ่าลัวะ กลุ่มผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย มีชีวิตอยู่ในป่าเกือบ 10 ปี มีองค์ความรู้เหมาะสมในการประกอบอาชีพการเกษตร สามารถสร้างรายได้จากการทำอาชีพเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งถือเป็นอาชีพทางเลือกของชุมชน ที่เน้นการใช้พื้นที่ให้มีประสิทธิภาพในขอบเขตที่ดินทำกินที่ภาครัฐจัดสรรให้เหมาะสมและยั่งยืน ออกแบบวางแผนบริหารจัดการพัฒนาชุมชนด้วยข้อมูลแผนชุมชน แผนที่ดินรายแปลง ซึ่งชุมชนมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น 31 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 42 จากทั้งหมด 74 ครัวเรือน ทำให้สัดส่วนเกษตรกรมีรายได้เพียงพอต่อการดำรงชีพ ขจัดความยากจนหมดไปจากชุมชนบ้านสว่าง จาก สถิติคนจนพุ่งเป้า ไม่พบสถิติคนจนพุ่งเป้าในบ้านสว่าง หมู่ที่ 10 ตำบลหนองแดง อำเภอแม่จริม (ข้อมูล TPMAP จังหวัดน่าน, 2565) และพัฒนาการเรียนรู้ทักษะฝีมือการทำเกษตรแบบประณีตให้มีคุณภาพ ปริมาณผลผลิตต่อหน่วยแรงงาน รวมพืชผักทุกชนิด เท่ากับ 1,619.34 กิโลกรัม/คน สร้างเศรษฐกิจโดยรวมของชุมชนดีขึ้น ส่งผลให้เกิดความเท่าเทียมกันในสังคม เกิดการลดความเหลื่อมล้ำของการกระจายรายได้ในพื้นที่แม่จริม ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์จีนิ เท่ากับ 0.364 (ระดับปานกลาง) ด้วยระบบการผลิตที่มีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับ ซึ่งเป็นการพัฒนาระบบเกษตรที่ยั่งยืน สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 1,4,8,10,11 และ 12 (SDG1,4 8,10,11, 12) **ด้านสังคม** ชุมชนมีความมั่นคงด้านอาหาร จากการส่งเสริมการผลิตข้าวไร่พันธุ์ดีเพื่อเพิ่มผลผลิตข้าวให้เพียงพอต่อการบริโภคภายในครัวเรือนตลอดทั้งปี โดยเป็นผลงานวิจัยจากโครงการวิจัยข้าวหน้าน้ำน้อยและการทำ นาขั้นบันได ได้ผลผลิตข้าว ปีละ 420 กิโลกรัมต่อไร่(จากเดิม 150-250 กิโลกรัมต่อไร่) ขจัดความหิวโหยและสร้างความมั่นคงด้านอาหารด้วยข้าว พืชผักและผลไม้ มีปริมาณพืชอาหารรวม 24,290 กิโลกรัมต่อปี ซึ่งเพียงพอต่อการบริโภคและส่งจำหน่าย เกิดการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่เข้มแข็งทำให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการตนเองนำไปสู่การสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตที่มั่นคง สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเกื้อหนุนให้เกิดการเข้าถึงการบริการภาครัฐ ได้รับสวัสดิด้านการสาธารณสุข สิทธิบัตรทอง 30 บาท ตามบัตรประชาชน สร้างความเสมอภาคเท่าเทียม เข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและประกอบอาชีพ ได้แก่ น้ำ ไฟฟ้า ระบบโทรคมนาคม อินเทอร์เน็ต เส้นทางคมนาคมเข้าหมู่บ้านได้รับการพัฒนาจากถนนลูกรังเป็นถนนคอนกรีต สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 2,9, (SDG 2,9) **ด้านสิ่งแวดล้อม** เกษตรกรบ้านสว่างทุกครัวเรือน จำนวน 31 ครัวเรือน ทำการเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามมาตรฐานอาหาร

ปลอดภัย ในพื้นที่จำกัดแต่ได้ผลตอบแทนสูง ตามหลักการ BCG Model ที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ลดขยะ และลดสารพิษ ช่วยเพิ่มพื้นที่ของการปลูกไม้ยืนต้นมากกว่า 250 ไร่ ในพื้นที่ทำกินของเกษตรกร ไม่บุกรุกทำลายเผา ทำลายป่า ลดปัญหาหมอกควัน และลดการใช้สารเคมีซึ่งส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ดิน น้ำ ป่า ความหลากหลายทางชีวภาพ รวมทั้งส่งผลเสียต่อสุขภาพของเกษตรกรและผู้บริโภค สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน เป้าหมายที่ 3,12,15 (SDG 3,12,15) **การเปลี่ยนกระบวนทัศน์** ชุมชนมีความไว้วางใจในหน่วยงานภาครัฐมากขึ้น จากเดิมที่มีทัศนคติเชิงลบต่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยกระบวนการทำงานที่สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในทุกขั้นตอนตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ รวมทั้งความต่อเนื่องในการปฏิบัติงานในพื้นที่ (การจัดทำแผนชุมชน การวางแผนการผลิต การส่งเสริมอาชีพ) การให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาที่ตรงตามความต้องการของชุมชน สร้างความไว้วางใจ ศรัทธา ใน สวพส. เพราะมีเจ้าหน้าที่ประจำคอยกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด พร้อมทั้งมีองค์ความรู้ ด้านการเกษตรเป็นทุนเดิมจึงง่ายต่อการเพิ่มเติมองค์ความรู้โครงการหลวงและทักษะต่างๆและหน่วยงานร่วมบูรณาการที่มีส่วนสนับสนุนจนเกิดผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้เกษตรกรเปิดใจในการเรียนรู้และปรับเปลี่ยนวิถีการดำรงชีวิตและการทำเกษตรที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเกิดความมั่นใจในการทำงานในระบบกลุ่ม เพื่อสร้างความเข้มแข็งทั้งในส่วนบุคคลและชุมชน โดยการเข้าร่วมเป็นสมาชิกในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนฝึกปลอดภัยแม่จริม และปฏิบัติตามกฎกติกาของกลุ่ม โดยเชื่อมั่นว่ารวมกลุ่มเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหาในชุมชน

2.4 ผลงานหรือโครงการมีโอกาสในการนำไปขยายผลในพื้นที่อื่น ต่อยอดไปยังกลุ่มเป้าหมายอื่น หรือต่อยอดโมเดลให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่ อย่างไร (5 คะแนน)

1) การขยายผลองค์ความรู้: ได้ร่วมกับโครงการ พมพ. 4 ขยายผลองค์ความรู้ด้านการปลูกพืชในโรงเรือนไป จากบ้านสว่าง ไปยังบ้านน้ำตวง บ้านกวน้ำ ในพื้นที่รับผิดชอบ โดยได้จัดทำโรงเรือนสาธิตการปลูกผัก 1 โรงเรือน ทดลองปลูกผักสลัด มะเขือเทศ ได้ผลผลิตมูลค่า 12,000 บาท ในรุ่นแรก เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้ของเกษตรกรในพื้นที่ และสามารถส่งเสริมอาชีพให้กับเกษตรกรในอนาคตต่อไป พร้อมกับการสร้างเกษตรกรผู้นำ เพื่อเป็นต้นแบบให้เกษตรกรรายอื่นปฏิบัติตาม รวมถึงการเสริมสร้างองค์ความรู้โครงการหลวงให้แก่เจ้าหน้าที่โครงการ พมพ.ในพื้นที่ จังหวัดน่าน รวม 10 โครงการ ในพื้นที่ 6 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเฉลิมพระเกียรติ บ่อเกลือ พู่ช้าง สองแคว สันติสุข แม่จริม และครุ ศศช. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ไปยังชุมชนบนพื้นที่สูง ที่อยู่ห่างไกล ทุรกันดาร กระจายอยู่บนพื้นที่ ทั่วประเทศ จำนวน 785 ศศช. 72 อำเภอ 14 จังหวัด ในการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครุ ศศช. ให้เข้าถึงองค์ความรู้โครงการหลวงและนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิต และสามารถต่อยอดเป็นโมเดลการดำเนินงานภายใต้โครงการ ถ่ายทอดองค์ความรู้ตามแบบโครงการหลวงเพื่อพัฒนาศักยภาพชุมชนบนพื้นที่สูง ซึ่งเป็นโครงการที่ทำงานร่วมกับ ภาควิชาหรือข่ายหลัก คือ สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.) อันจะนำไปสู่การ สร้างโอกาสการพัฒนาการเรียนรู้ตลอดชีวิต ของกลุ่มผู้ด้อยโอกาส กลุ่มชาติพันธุ์บนพื้นที่สูง ถือเป็นรูปแบบหนึ่งของการพัฒนาที่ยั่งยืน 2) แผนการยกระดับการพัฒนาโดยการปรับเปลี่ยนการเกษตรจากเกษตรปลอดภัยเป็นเกษตร อินทรีย์ เนื่องด้วยตลาดการรับซื้อผลผลิตพืชระบบเกษตรปลอดภัย (GAP) ในพื้นที่จังหวัดน่านมีน้อยลง และไม่สามารถขยายช่องทางตลาดได้ ในขณะที่ผลผลิตอินทรีย์มีความต้องการของตลาดมากขึ้นและมีช่องทางขยายตลาด ได้กว้างขึ้น จึงต้องปรับเปลี่ยนระบบการปลูกพืชเป็นเกษตรอินทรีย์มากขึ้น โดยได้เริ่มจัดทำจุดสาธิตการปลูกผัก อินทรีย์และแปลงสาธิตนาอินทรีย์ในพื้นที่บ้านสว่าง เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มของผลผลิตให้สูงขึ้น ซึ่งคาดว่าในอีก 1 ปี (พ.ศ. 2567) จะมีการปรับเปลี่ยนการปลูกผักในโรงเรือนและไม่ผลเป็นเกษตรกรอินทรีย์ในพื้นที่บ้านสว่างอย่างน้อย 30 ครัวเรือน หรือประมาณ 70% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด โดยมีแผนเชื่อมโยงการจัดการระบบการผลิตและ

การตลาดโครงการพัฒนาพื้นที่สูงแบบโครงการหลวง ภายในจังหวัดน่าน 11 โครงการ และเครือข่ายเกษตรกรอินทรีย์ของพื้นที่สูง 21 แห่งใน 8 จังหวัด ตลอดจนมีแผนสร้างความสมดุลและยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม โดยการส่งเสริมการปลูกไม้ผลยืนต้นในพื้นที่ทำกินของเกษตรกรทุกปี ทำให้มีพื้นที่ป่าเพิ่มขึ้นไม่น้อยกว่า 400 ไร่/ปี

2.5 ผลงานหรือโครงการมีความยั่งยืนและมีกลไกที่ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองและแสดงเจตนาสมัครในการดำเนินการต่อได้หรือไม่ อย่างไร (10 คะแนน)

โดยมุ่งเน้นการพัฒนาอาชีพทางเลือกที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของชุมชน การยกระดับคุณภาพของผลผลิต การส่งเสริมด้านการตลาด และการสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มและสถาบันเกษตรกรให้สามารถพึ่งพาตนเองเป็นการวางรากฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืนให้กับชุมชน สร้างกลไกขับเคลื่อนการพัฒนาผ่านการบริหารจัดการรูปแบบกลุ่มวิสาหกิจชุมชน รวมถึงให้ความสำคัญในการพัฒนาเยาวชนให้เข้ามาร่วมดำเนินงาน เนื่องจากเยาวชนมีความรู้ ความสามารถด้านเทคโนโลยีที่จะสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการเกษตร ซึ่งแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป สวพส. ยังให้ความสำคัญในการพัฒนาเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่าย ร่วมกับการสร้างแหล่งอาหารชุมชนและดูแลป่าไม้ เพื่อให้คนสามารถอยู่ร่วมกับป่าได้อย่างยั่งยืน ซึ่งแผนการดำเนินงานในระยะต่อไป สวพส. มีแผนปฏิบัติงานในบ้านสว่างอย่างต่อเนื่อง ตามแผนปฏิบัติการพัฒนาบนพื้นที่สูง ระยะ 5 ปี และแผนรายกลุ่มบ้าน (Master Plan) โดยมีเป้าหมาย 1) ส่งเสริมอาชีพมีความรู้และทางเลือกในการผลิตมีความมั่นคงด้านอาหาร มีรายได้ครัวเรือนที่สม่ำเสมอช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น 2) ส่งเสริมอาชีพที่มีความหลากหลาย ซึ่งทำให้สามารถสร้างรายได้ตลอดทั้งปี เช่น การปลูกผักในโรงเรือน ไม้ผล เสาวรสหวาน ฟักทอง ญี่ปุ่น การเลี้ยงหมูหลุม ไผ่ชาง ฯลฯ 3) มีแหล่งเรียนรู้องค์ความรู้โครงการหลวงเพื่อพัฒนาพื้นที่สูงในพื้นที่ ที่สามารถขยายการพัฒนาสู่ชุมชนใกล้เคียงได้โดยเครือข่ายการเรียนรู้ หรือผู้ที่สนใจเข้ามาศึกษาเรียนรู้ นำไปพัฒนาหรือประยุกต์ใช้ได้ 4) การพัฒนาศักยภาพผู้นำชุมชน ผู้นำเกษตรกร ให้มีความรู้ ทักษะ ในการจัดทำแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาของชุมชน รวมถึงการขยายการพัฒนาสู่ชุมชนอื่นได้อย่างเป็นระบบ 5) ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่จะส่งผลต่อชุมชนกลางน้ำและปลายน้ำในด้านต่างๆ ลดน้อยลง

ภาคผนวก

“บ้านสว่าง ทางไกล ร่วมใจ ไม่จน”

ต.หนองแดง อ.แม่จริม จ.น่าน

